

Tereza Knotová: Překročit okresek světa: K poetice bytí na cestě v románu středovýchodní Evropy druhé poloviny dvacátého století

(opponentský posudek diplomové práce na oboru Komparatistika na FF UK v Praze)

Předložená práce je originálním a velice podnětným esejem, který se dobře čte, inspiruje k domýšlení a podnětným závěrům, a navíc má i ambici formulovat velice podstatné a produktivní otázky v horizontu soudobého uvažování o literatuře a kultuře.

Cíl práce, její účel a směřování

Cílem práce je komparativní analýza vybraných motivicko-topoických prvků, jež se provazují směrem k cíleně vágnímu a širokému tématu bytí na cestě. Tento typ analýzy klade na psaní obzvláštní nároky, protože se musí vzdát bezpečně uchopitelných a výkladově ověřených kategorií, jako je celek díla, celek autorského díla, žánr atp. Náročnost a rizikovost ještě umocňuje zvolený žánr eseje, jímž je diplomová práce psána. Textové provedení však svědčí o tom, že se práce nestala ani koláží dílčích pěkných postřehů, ale vágní úvahou inspirovanou několika texty. Hutný styl kreativního myšlení a psaní drží práci pohromadě, zřetelně ji směřuje k určitému cíli a cestu čtenáři ulehčuje i tím, že práci dobře strukturuje do dílčích tematických trsů.

Metodologie

Výchozím konceptuálně terminologickým rámcem práce je rozlišení hladkého a rýhovaného prostoru, jež si autorka vypůjčuje z *Tisíce plošin* Deleuze a Guattariho. Před takovýmto východiskem by bylo obecně na místě spíš varovat – přemýšlení o literatuře se v tomto podání leckomu může jevit jako nezávazné a svůdné plkání, v němž nejde ani tak o to, co se říká, jako o dojem, který se vytváří. Tereza Knotová však naštěstí nechce v uvedených myslitelích najít zastřený systém a hluboký vnitřně uspořádaný koncept. Vypůjčuje si jen zmíněnou terminologickou dvojici, kterou používá metaforicky jako sjednocující výkladovou mřížku. Po právu nemíchá toto pojetí s výrazově dosti podobným, ale zcela jinak koncipovaným pojmoslovím Zykmunda Baumana (tulák, turista), které jen letmo zmíní, ale po právu ponechá na cestě. Naopak možná překvapivě, ale rozhodně funkčně dynamizuje binární opozici francouzských myšlenkových avantgardistů s religiózním výkladem biblické knihy Exodus v podání Milana Balabána. Práci zjevně – a nejspíš správně – nejde o aplikaci nějaké metody, ale o ověření možností vlastního myšlenkového postupu, jemuž dosavadní teorie slouží jen jako zdroj možných impulsů a výrazů. I toto riziko narcistního sebe-předvádění však práce ustojí a odvrátí zcela spolehlivě.

Práce s odbornou literaturou

Neortodoxní charakter práce staví autorku do situace, v níž nechce a nemůže nacházet své předchůdce a opory, které by jen aplikovala. Jak již bylo naznačeno výše, práce bourá hranici mezi beletrií a odbornou literaturou, což je pro žánr eseje nejen přijatelné, ale i vítaně produktivní. V duchu tohoto žánru pak s odbornou literaturou nepracuje z hlediska koherentních a totalizovaných celků, jež každé pojetí či ucelené dílo nabízí, ale z hlediska částí, jež lze sebrat, využít a adaptovat si pro své vlastní potřeby. Čteme tak práci věnovanou vesměs prozaickým vyprávěním, aniž by výklad použil cokoli z relevantní naratologické literatury, a přitom se tento deficit neprojevuje jako handicap.

Styl a prezentace

Práce je nejen pečlivě promyšlena a napsána, ale také editována. Jen na závěrečný soupis literatury už čas či energie nezbyly, proto jsou v něm zbytečné chyby: názvy nakladatelství prostor, Mladá Fronta, Hermann (kde stranou zůstalo „a synové“), výskyty spojovníků na místech, kam patří pomlčka, anebo chybějící čárka za autorským příjmením, paradoxně právě při uvádění knihy autorčiny školitelky. Jde však vesměs o drobnosti, které rozumění textu neproblematizují.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Výběr beletristického materiálu snad až ostražitě klade důraz na prvek různorodosti a rozdílu. Autorka si tento materiál – v duchu tématu, kterému se věnuje – staví tak, aby neustále nabízel novost, rozdíl, posun; aby nestál, což by umožnilo pozorovat jej anatomicky, „portrétovat“ jej, ale aby byl v rychlém pohybu, v běhu. Jde o náročný, ale v pravdě komparativní přístup, který nemusí konstruovat jakékoli esenciální struktury, mechanické kauzální vazby či kolonizační faktory vlivu; vystačí si se svým pohybem na binární ose shoda – rozdíl.

Práci hodnotím jako pozoruhodnou, myšlenkově produktivní a originální. Dle mého soudu zcela splňuje kritéria pro diplomové práce na daném oboru. **Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou **výborně**.**

V Praze dne 6. 9. 2016

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.